

stavbno zemljišče v upravljanje te skupnosti. Prvi statut skupnosti pripravi ta iniciativni odbor, sprejme pa ga že novo ustanovljena skupščina stavbne zemljiške skupnosti, za oblikovanje katere bo prav tako poskrbel ta iniciativni odbor.

III. ZAKLJUČEK

Po ustanovitvi vseh stavbnih zemljiških skupnosti v vseh ljubljanskih občinah bodo le-te s samoupravnim sporazumom ustanovile posebno skupnost stavbnih zemljiških skupnosti, katere osnovna naloga bo oblikovanje enotne stavbne zemljiške politike na območju mesta Ljubljane v skladu z odločitvami delovnih ljudi, občanov in delavcev v združenem delu, izraženih v sklepih samoupravnih organov v stavbnih zemljiških skupnostih. Tudi ta samoupravni sporazum in statut skupnosti bodo morale potrditi skupščine vseh ljubljanskih občin.

Nedvomno bo delo, ki ga bo morala opravljati novo ustanovljena stavbna zemljiška skupnost, ne glede na bistvene premike v upravljanju in urejanju stavbnega zemljišča, naletelo na določene začetne težave, ki pa jih bo ob dobrem sodelovanju vseh organov, ki bodo delegirali svoje delegate v prvo skupščino te skupnosti, možno uspešno prebroditi in ob pomoči občinske konference SZDL in občinskega sveta Zveze sindikatov Slovenije Ljubljana Vič-Rudnik uresničiti vse naloge, ki jih pred nas vse postavlja ta sporazum. Vendar pa smo prepričani, da bo uresničitev teh nalog pomenila pomemben prispevek delovnih ljudi, občanov in delavcev v združenem delu k reševanju problemov urejanja prostora in okolja na območju te občine in mesta Ljubljane. Iniciativni odbor pričakuje, da bo javna razprava izpričala podporo vseh delovnih ljudi in občanov o tem dokumentu, katerega cilj je zagotoviti učinkovito družbeno upravljanje in urejanje stavbnega zemljišča v splošno korist.

Iniciativni odbor končno ugotavlja, da bo treba zaradi ustanovitve Stavbnezemljiške skupnosti občine ustrezno spremeniti oz. izločiti iz samoupravnega sporazuma in splošnih aktov Komunalne skupnosti občine tiste določbe, ki se nanašajo na upravljanje in urejanje stavbnih zemljišč, upoštevajoč določbe samoupravnega sporazuma, ki ga posredujemo v javno razpravo.

IZVRŠNI SVET

poročilo

DRUŽBENO EKONOMSKI POLOŽAJ

kmetijstva in gozdarstva v občini Ljubljana Vič-Rudnik

UVOD

Zveza komunistov Slovenije je na 2. seji konference ZKS junija 1970 razpravljala o perečih političnih in družbenoekonomskih vprašanih razvoja kmetijstva. Na tej seji so bili odpravljani nekateri dvomi o smereh razvoja kmetijstva in gozdarstva, ter začrtana jasna usmeritev, ki temelji na poglobljanju samoupravnih družbenoekonomskih odnosov v kmetijstvu in gozdarstvu, na hitrejši modernizaciji družbenega in zasebnega sektorja preko večjih vlaganj, na vključevanju zasebnega sektorja v širše družbeno programske zasnove kmetijstva in na združevanju kmetov v kmetijske zadruge.

Ko je novembra 1979 predsedstvo CK ZKS podrobno obravnavalo in analiziralo uresničevanje stališč in sklepov 2. seje konference ZKS, je ugotovilo, da so bili doseženi pomembni rezultati tako v družbenem kot zasebnem sektorju. Vendar pa potrebe po zagotavljanju zadostnih količin hrane zaradi strateškega pomena hrane v svetu in tudi nekatere neizvršene planske naloge v obdobju 1971–75 narekujejo povečanje proizvodnje preko izvajanja naslednjih ukrepov:

- ustvarjanje pogojev za združevanje dela sredstev in zemlje
- dosledno uveljavljanje dohodkovnih odnosov preko samoupravne organiziranosti proizvodnje, predelave in trgovine
- dosledno in bolj skrbno gospodarjenje s kmetijskimi zemljišči
- % izdelava razvojnih programov za posamezna območja
- organizacija boljše količinske in kakovostne oskrbe prebivalstva s kmetijskimi proizvodi
- samoupravno in družbeno politično organizirati kme-

tijske zadruge tako, da bo omogočeno kmečkemu proizvajalcu polno samoupravno odločanje o pogojih dela, življenja in o rezultatih dela.

Znana stališča 2. seje konference ZK je podprl tudi VIII. kongres ZKS. V javni razpravi, ki jo je vodila republiška konferenca SZDL v začetku leta 1977 je bila dana vsa podpora usmeritvi razvoja kmetijstva in gozdarstva.

Naštete sklepe in stališča je upošteval tudi srednjeročni program razvoja občine Ljubljana Vič-Rudnik za obdobje 1971–75, ki je načrtoval povečanje proizvodnje hrane, jačanje reprodukcijske sposobnosti kmetijstva, zmanjševanje dohodkovnih nesorazmerij, smotrno izrabo kmetijskega prostora in zmanjšanje odseljavanja iz vasi. Te naloge naj bi dosegli s posodobitvijo in usmeritvijo proizvodnje, z bolj urejenimi razmerami na področju cen, s kreditno politiko in intervencijami družbe pri usmerjanju razvoja. Ti cilji niso bili v celoti doseženi in srednjeročni plan 1976–80 sloni na istih izhodiščnih s še močnejšim poudarkom na:

- intenzivnejši izrabi kvalitetnih zemljišč
- nujnosti prostorskega načrta občine
- povečani proizvodnji hrane
- na agro in hidromelioracijah
- ohranitvi proizvodnje na hribovitih predelih
- modernizaciji proizvodnje

Konec leta 1978 in v začetku leta 1979 je bilo v razpravah o uresničevanju družbenega plana ugotovljeno, da izvrševanje plana močno zaostaja za načrtovanimi cilji.

Zato je potrebno, da družbenoekonomski položaj kmetijstva in gozdarstva v občini obravnava delegatska skupščina, se seznanja s stanjem, ki je zaradi naravnih pogojev kmetovanja na viškem območju v marsičem drugačno od stanja v Sloveniji, ter sprejme priporočila in ukrepe, ki bi nezavidljiv položaj v tej pomembni panogi gospodarstva izboljšali.

SAMOUPRAVNA ORGANIZIRANOST KMETIJSTVA IN GOZDARSTVA

DO Ljubljanske mlekarne – TOZD Posestva

Družbeni sektor v občini Ljubljana Vič-Rudnik predstavlja TOZD Posestva, ki je povezana v reprodukcijsko celoto s TOZD Mlekarne in Marketing v DO Ljubljanske mlekarne, ta pa v SOZD KIT.

Na območju občine Vič-Rudnik je kmetijska proizvodnja TOZD Posestva prisotna na dveh posestvih in sicer na posestvu Bokalce, ki vključuje novo mlečno farmo Gmajnice, ki je začela s proizvodnjo avgusta 1976, opuščeno posestvo Jesenkovo, katerega boljša zemljišča koristi za potrebe nove farme, zastarele hleve ob Cesti dveh cesarjev pa oddaja v najem. V posestvo Bokalce je vključena še vrtnarija na Logu (8 ha in tople grede) in sadna plantaža Senožeti (15 ha). Drugo posestvo na območju občine je posestvo Brest, ki ima 246 ha arodiranih trdinskih zemljišč in se trenutno bavi izključno s poljedelstvom v pričakovanju začetka gradnje nove mlečne farne na 300 krav. Sedaj prideluje rž za ržene rožičke (Lek), koruzo za zrno, pšenico in seno za prodajo.

Osnovna proizvodna usmeritev TOZD Posestva je govedoreja s poudarkom na mlečni proizvodnji in vzreji plemenskih telic. Taka usmeritev je pogojena z naravnimi pogoji (močno prevladuje travniški svet) in z bližino Ljubljane.

Kmetijska zadruga Ljubljana

KZ Ljubljana je nastala iz bivše Kooperacije pri Ljubljanskih mlekarnah v letu 1977 in se je registrirala kot samostojna DO 1. 3. 1978. V svojem sestavu ima tri temeljne zadružne organizacije (TZO Vič, TZO Dobrunje in TZO Grosuplje).

Potrebe narekujejo, da se na območju viške občine ustanovita še temeljni zadružni organizaciji Ig in Dobrova.

V sklopu KZ deluje hranilno-kreditna služba, ki jo je potrebno ojačati in samoupravno reorganizirati.

Temeljne zadružne enote imajo svojo pospeševalno službo.

Samoupravna organiziranost zadruge izhaja iz zakonskih izhodišč zakona o združevanju kmetov (februar 1979).

Kmetijska zadruga Velike Lašče

Zadruga v vseh letih ni spreminjala organiziranosti, imeli so cilj, da naj bodo vsi kmetje člani zadruge, niti ni bila postavljena višina sodelovanja kot osnova za članstvo zadruge. Tako so kmetje na območju zadruge Velike Lašče vsi člani zadruge, z njimi so tudi sklenjene pogodbe o članskem in proizvodnem sodelovanju z zadrugo, članov je 521. Član zadruge je lahko tudi izdelovalec hišne domače obrti, ker je ta dejavnost poleg živinoreje tudi glavna dejavnost zadruge. Kmetje imajo nadalje sklenjene pogodbe o konkretnem sodelovanju (kreditne pogodbe, pogodbe za pisanje živine, proizvodnjo mleka, izdelovanje hišne domače obrti).

V letu 1977 so bili sklicani zbori kmetov, na katerih so razpravljali o bodoči organiziranosti zadruge v skladu z ZZD.

Sprejeti so bili sklepi, na podlagi katerih je zadruga ostala enovita s tremi zadružnimi enotami in to v Laščah, Robu in Turjaku. Zadružne enote pokrivajo območja krajevnih skupnosti.

Delavci v zadrugi pa so se na podlagi sklepov zborov organizirali v naslednje delovne enote: DE Kooperacija, DE Mesarija, DE Domači izdelki, DE Trgovine in skupne službe, ki vršijo usluge za vse delovne enote.

Hranilno kreditna služba pri zadrugi je organizirana kot samostojna enota s svojim žiro računom.

Na zadružnih enotah imajo organizirano HKS, odkup kmetijskih pridelkov in hišne domače obrti, preskrbo kmetov z vsem reprodukcijskim materialom in blagajniško službo.

Večina kmetijske proizvodnje v občini Ljubljana Vič-Rudnik v družbenem in zasebnem sektorju je povezana v sestavljeni organizaciji združenega dela »KIT« (kmetijstvo, industrija, trgovina)

SOZD »KIT« združuje lastno kmetijsko proizvodnjo, proizvodnjo zasebnih kmetijskih proizvajalcev, predelavo mleka in mesa, ter drugih kmetijskih pridelkov in preko prodajne mreže zajema celoten cikel od osnovne kmetijske proizvodnje do prodaje končnih izdelkov na domačem in tujem tržišču.

Osnovni cilj takega združevanja je planska, poslovna, samoupravna in dohodkovna povezanost udeležencev.

Gozdno gospodarstvo Ljubljana

Gozdno gospodarstvo Ljubljana, ki obsega gozdno gošpodarsko območje od Logatca do Zidanega mosta in od Kamnika do Radohove vasi, je bilo ustanovljeno v letu 1948.

Sedaj združuje 13 temeljnih organizacij, ki gospodarijo z gozdovi ločeno po sektorjih lastništva in po teritorialnem principu, ena od temeljnih organizacij pa se ukvarja z dejavnostjo transporta gozdnih sortimentov in gradnjo gozdnih prometnic. Razporeditev posameznih temeljnih organizacij je razvidna iz sledečega pregleda:

Temeljna organizacija	Sektor last.	Sedež občine in občine, ki jih pokriva
Gozdarstvo Kamnik	D	Kamnik, Domžale Lj. Šiška del
Gozdni obrat Litija	D	Litija, Zagorje, Hrastnik, Trbovlje, Lj. Polje del
Gozdarstvo Logatec	D	Logatec, Škofja Loka del, Cerknica del
Gozdni obrat Škofljica	D	Ljubljana Vič del, Grosuplje del
Gozdarstvo Vrhnika	D	Vrhnika, Ljubljana Vič del, Cerknica del
OK Gozdarstvo Domžale	Z	Domžale, Ljubljana Polje del Ljubljana Bežigrad del
OK Gozdarstvo Kamnik	Z	Kamnik
OK Gozdarstvo Ljubljana	Z	Ljubljana Šiška del, Ljubljana Vič del
OK Gozdarstvo Logatec	Z	Logarec, Škofja Loka del
OK Gozdarstvo Škofljica	Z	Ljubljana Vič del, Grosuplje del
OK Gizdarstvo Zasavje	Ž	Zagorje, Trbovlje, Hrastnik, Litija del
OK Gozdarstvo Vrhnika	Z	Vrhnika
Mehanizacija in gradnje	D	Domžale
Delovna sk. skupnih služb	D	Ljubljana Vič

Temeljna organizacija Mehanizacija in gradnje in delovna skupnost skupnih služb opravljata delo skupnega pomena za celotno delovno organizacijo.

Znotraj gozdno gospodarskega območja pa gospodarijo z delom gozda družbenega sektorja, še naslednje delovne organizacije: Emona Ljubljana na območju Domžal, Ljubljanske mlekarne na območju Ljubljana Vič, Kmetijska zadruga Logatec na območju Logatca in Kmetijska zadruga Žiri na območju Žirov.

Takšna organiziranost je rezultat študij in usklajevanja hotenj, katera pa so glede vnaprej določene meje gozdnogospodarskih območij za sedanje stanje primerne, kljub temu pa bo potrebno sprožiti akcijo spremembe gozdnogospodarskih območij.

Razdelitev gozdnogospodarskih območij izhaja že iz leta 1946.

Takrat je na osnovi pobude in navodil takratnega zveznega ministrstva za gospodarstvo, ter na podlagi osnov in temeljnih študij že v letu 1947 razmejila gozdnogospodarska območja, predvsem kot temeljne organizacijske, teritorialne geografske enote. Seveda pa njih zaokrožena

celota ni pogojevala samo gozdno lesno gospodarska komponenta, upoštevane so bile tudi najširše geografske, biološke, ekonomske in druge dejavnosti z namenom, da bi se dosegla najustreznajša, najstabilnejša razdelitev na določene celote.

Prav iz tega je povzeti, da so bila območja določena kot osnovni prostorski temelj, na katerem naj se gradi dolgoročno načrtovanje v gozdnem in lesnem gospodarstvu.

Vse te izkušnje iz dotedanjega razvoja pa je povzel republiški zakon o gozdovih v letu 1953 v celovit sistem načrtnega gospodarjenja z vsemi gozdovi, postavil kot zagotovilo za izvrševanje predvidenih nalog zagotovljena sredstva ter opredelil splošne pogoje bodočega gospodarjenja nad gozdovi. To je obdobje v katerem je gozdnogospodarsko načrtovanje v naši republici zajelo vse gozdove ne glede na lastništvo in lastnost.

Postavo načela trajnosti doslednje izvajanje določb zakona o gozdovih ter drugih predpisih o gozdovih so tedanji zakonodajalci prepustili upravam za gozdarstvo v takratnih okrajih in republici. Zakon, ki je v letu 1953 izšel, je ustvaril tudi enotnost v gospodarjenju z gozdovi kot je doslej še ni bilo.

Načelo o enotnosti celotne gospodarske panoge gospodarjenja z gozdovi je bilo uresničeno s tem, da so bili uzakonjeni gozdni skladi, kar je omogočilo enakomerno vlaganje v gozdove ne le v gospodarsko aktivnih, temveč tudi v šibkejših predelih in območjih. Z drugo besedo povedano, pričelo se je prelivanje sredstev iz bolj aktivnih gozdnogospodarskih predelov v manj gospodarsko aktivne predele gozdov oziroma odslej dalje si je gozdarstvo kot celota ustvarjalo sredstva za razširjeno reprodukcijo in jih samo uporabljalo.

Leta 1961, ko je izšel republiški zakon o gozdovih, so se navedena območja še bolj utrdila, bile so ukinjene okrajne in republiške uprave za gozdarstvo, prav tako pa so bili ukinjeni tudi gozdni skladi. S tem se je spremenil značaj območij, kajti odslej so morala območja v obliki tako imenovane biološke amortizacije same zase zagotavljati zadostno ekonomsko osnovo za gozdne biološke investicije. Prav zaradi takšne nove opredelitve območij, so se čedalje bolj začele kazati razlike v finančni zmogljivosti med območji in s tem tudi v intenzivnosti gospodarjenja, ter zlasti vlaganja v gozdove. Nadaljnja utrditev območij je sledila po določitih temeljnega zakona o gozdovih z l. 1965, ko so se v območje vključili tudi zasebni gozdovi in se je uvedlo skupno gospodarjenje z vsemi gozdovi v okviru ene gozdne gospodarske organizacije v območju.

Navedeni ukrepi, ki so jih pogojevali zakonski predpisi, so osnova za razrešitev vprašanja kako ob enakih nalogah in ciljih a neenakih razmerah zagotoviti vsem območjem možnosti za razvoj, upoštevajoč pri tem družbeni značaj gozdov ter prirodne in ekonomske značilnosti gospodarjenja z njimi. Sedanja samoupravna organiziranost je ustrezna gledano s proizvodno teritorialnega stališča, vendar pa se nikakor ne pokriva z ostalimi teritorialnimi razporeditvami. Odstopanja so od teritorialnih mej posameznih družbenopolitičnih skupnosti kakor tudi od teritorialnega pokrivanja posameznih organizacij združenega dela s področja kmetijstva. Takšna razdrobljenost ne nudi dovolj velike osnove za kompleksnejše gospodarjenje z gozdovi kot specifično dejavnostjo. Organizacija gospodarjenja z gozdovi, ki je zasnovana samo na teritorialnem principu je za nadaljnje dohodkovno povezovanje neracionalna.

Samoupravna interesna skupnost za razvoj kmetijstva

V marcu 1979 je bila za območje občine na podlagi samoupravnega sporazuma ustanovljena SIS za razvoj kmetijstva.

Organizacije združenega dela ali njihove temeljne organizacije s področja kmetijstva in gozdarstva ter prehranske industrije, ki imajo sedež v občini, SO Ljubljana Vič-Rudnik, Kmetijska zemljiška skupnost, SIS za vzgojo in izobraževanje, in nekatere DO, ki trgujejo s kmetijskimi in živilskimi proizvodi združujejo del sredstev za uresničevanje razvojnih programov s področja kmetijstva.

Kmetijska zemljiška skupnost občine Ljubljana Vič-Rudnik

Kmetijska zemljiška skupnost občine Ljubljana Vič-Rudnik je bila ustanovljena z družbenim dogovorom o ustanovitvi in financiranju KZS (Ur. l. SRS, št. 15/74). Prva stalna skupščina KZS se je konstituirala 20. dec. 1974, za mandantno obdobje 1978–82 se je konstituirala 18. januarja 1979.

KZS je samoupravna skupnost kmetijskih, živilskih in gozdnogospodarskih organizacij združenega dela, krajevnih skupnosti in občine ter tistih samoupravnih organizacij in skupnosti, ki so zaradi svoje dejavnosti neposredno zainteresirane za rabo zemljišč v kmetijske namene ter njihovo varstvo. V KZS delovni ljudje v skladu z zakonom, družbenimi plani občine in družbenim dogovorom uresničujejo svojo pravico in dolžnosti pri usmerjanju, oblikovanju, vodenju in izvajanju ter pri nadzoru nad izvajanjem dogovorjene kmetijske zemljiške politike v občini.

KZS je nosilec kmetijske zemljiške politike v občini.

PROBLEMATIKA

Družbena kmetijska proizvodnja

Največ težav (proizvodnih in tudi razvojnih) izhaja iz problematike zemljišč. TOZD Posestva imajo velike komplekse zemljišč, ki pa leže pretežno na nemelioriranem Barju in jih zaradi lege, kljub naporom v preteklosti, ne morejo vključiti v lastno proizvodnjo. Lastna proizvodnja koristi manjši del relativno najboljših zemljišč, ki leže v obrobjih Barja (zemljišča okrog Bokalc, kozarški kompleks, kompleks Gmajnic in kompleks Brest).

Vsa preostala zemljišča dajejo TOZD Posestva preko KZ Ljubljana v koriščenje kmetom, pri čemer se žal večja odstotek zemljišč, za katera tudi kmetje niso več zainteresirani, bodisi zaradi oddaljenosti, prevelike zamočvirjenosti in zapleveljenosti s preslico. Del takih zemljišč postopno prerašča v gozd, del (do sedaj 100 ha) se načrtno sadi s topoli v okviru obrata za gozdarstvo v temeljni organizaciji Posestva.

Močno okrnitev razvojnih možnosti posestva Bokalce predstavlja predirajoča urbanizacija mesta, ki se bo z zgraditvijo obvoznice še močno okrepila. Z izgubo kozarškega kompleksa (35 ha), predvideno industrijsko cono na najboljšem predelu Gmajnic (ca. 60 ha) z izgradnjo avtoceste, ki nekatere komplekse razkosa in razvrednoti, postaja obstoj mlečne farme na Gmajnicah vprašljiv.

Žal trenutno ne bo možno z melioracijo nadomestiti izgubljenih zemljišč, ker previsoka Ljubljana ne more zagotoviti odvodnjavanja. Recenzijska komisija je morala zavrniti celo projekt melioracije ožjih Gmajnic (180 ha), ker Cornovec ni sposoben zagotoviti odtok voda iz kompleksa.

Trasa južne obvoznice bo odvzela vrtnarji Log glavnilno zemljišč in ji s tem onemogočila nadaljnji obstoj.

Pri naporih za izgradnjo nove mlečne farme na Brestu, ki naj bi s farmo na Gmajnicah in s centrom za vzrejo plemenskih telic na Verdu, zaključilo na barjanskem območju modernizacijo proizvodnje in obenem svojo sanacijo, zadeva TOZD na znatne težave, ki se kažejo predvsem v časovnem vklajevanju z izgradnjo kanalizacijskega sistema zaradi vodarne na iskem vršaju.

Nadalje bistven problem TOZD je z redkimi izjemami (leto 1965 in 1977) stalno negativen zaključni račun, kar pa velja tudi za ostale družbene proizvajalce mleka (KGP Kočevje, Emona, KŽK, Jable, KZ Postojna itd). Izrazitejšje so izgube pri tistih organizacijah, kjer je mlečna proizvodnja prevladujoča zaradi pretežno travnatih zemljišč in ni možna v večjem obsegu rentabilnejša njivska proizvodnja. Stalne izgube so močan zaviralni faktor, ki predvsem destimulira delavce v temeljni organizaciji, onemogoča dosledno uveljavljanje samoupravnih odnosov, vodilne delavce TOZD pa obremenjuje z večjim problemom pokrivanja izgub, za kar se s težavami pridobe sanacijski krediti, za katere je treba naslednja leta iskati nove kredite. Začaran krog, ki terja razrešitev.

TOZD Posestva zapuščajo kadri z visoko strokovno izobrazbo. Starostna struktura zaposlenih je neugodna, mladi delavci se neradi vključujejo ali pa le za krajši čas.

Zasebna kmetijska proizvodnja

Problematika kmetijske proizvodnje v zasebnem sektorju je enaka težavam družbenega sektorja, kar zadeva neurejenost tržišča na področju cen – nesorazmerje med proizvodno ceno mesa in mleka, ter ceno reprodukcijskega materiala – in na področju zemljiških problemov na določenih območjih (Dobrova, Kozarje, Podsmreka, Trnovo).

Poleg tega je potrebno opozoriti še na naslednja pereča vprašanja:

- razslojevanje kmečkega prebivalstva je kljub delnemu nazadovanju še vedno preveliko;
- vprašanje obstoja hribovitih kmetij se še vedno rešuje prepočasno. Z vidika poselitve in čuvanja kulturne pokrajine in z obrambnega vidika, nastaja tu nepopravljiva škoda;
- starostni sestav kmetovalcev je neugoden in se še nadalje slabša;
- zakon o preživninskem varstvu kmetov daje dobre osnove za reševanje socialno ogroženih ostarelih kmetov, primanjkuje pa sredstev za njegovo sprovajanje;
- Združevanje dela, sredstev in predvsem zemlje preko ustanavljanja proizvodnih skupnosti je komaj na začetku. Kmetovalci niso še ugotovili in sprejeli prednosti takega načina gospodarjenja, kljub naporom pospeševalnih služb kmetijskih zadrug;
- prispevki za starostno in zdravstveno zavarovanje kmetov predstavljajo pri sedanjem dohodku kmečkega gospodarstva še vedno preveliko postavko;
- kljub naporom, da se življenjski pogoji delavca v združenem delu in kmeta čimbolj izenačijo, so tu še prevelike razlike;
- nerešen je položaj kmečke žene in matere;
- postopki za pridobivanje gradbenih dovoljenj za adaptacije gospodarskih poslopij in pomožnih objektov so dolgotrajni;
- stalni so kadrovske problemi na področju pospeševa-

nja, vloga in namen pospeševalca se često tolmači napačno;

– nerešeno je imovinsko stanje združnih domov (TZO Vič), kar otežkoča oskrbo z reprodukcijskim materialom (skladišča, trgovine).

Našeta problematika ne zajema vseh težav v zasebnem kmetijstvu, vendar daje dovolj jasno sliko sedanjega stanja.

Gozdarstvo

Osnovni pogoji za izboljšanje bodočega gospodarjenja z gozdovi so (glej družbeni plan občine 1976–1980):

- večja odprtost gozdov;
- stabilnost tržišča ne samo za iglavce, ampak predvsem za tehnični les listavcev in drv
- večja vlaganja v premeno gozdov (še vedno je veliko odličnih rastišč poraslih s slabimi sestoji listavcev).

Planirana vlaganja bi morala omogočiti predvsem (Družbeni plan razvoja občine 1976–1980):

- mehanizacijo spravila lesa in sečnje,
- izboljšanje gozdnih komunikacij,
- obnovo in sanacijo gozdov

ter bi bila lahko s tem dosežena 5,7 odstotno povečana letna rast družbenega proizvoda in 6,7 odstotna rast produktivnosti v planskem obdobju.

Z ozirom na plansko pogojena predvidevanja, so ocene sledeče:

Formirana sredstva za gradnjo in rekonstrukcijo gozdnih komunikacij ne zadoščajo za načrtovani obseg del, kljub temu, da se ta sredstva, katera formirajo TOZD sami, poleg tega pa jih združuje tudi lesna industrija v okviru območja in republike, dvigajo, vendar ne dosegajo naraščajočih stroškov gradenj.

Tržišče se postopno stabilizira, zlasti na podlagi medsebojno samoupravno dogovorjenih obveznosti z lesno industrijo (Gozdno gospodarstvo Ljubljana »Samoupravni sporazum o dolgoročnem sodelovanju in pridobivanju dohodka z udeležbo v skupaj ustvarjenem prihodku«), še nadalje ostaja problematična proizvodnja lesa slabše kvalitete (drva listavcev).

Biološka vlaganja v gozdove se približujejo gornji meji možnosti formiranja sredstev pri gozdno gospodarski organizaciji. Gozdno gospodarstvo Ljubljana.

Glede na navedeno je pričakovati, da ne bodo v celoti izpolnjeni planski pogoji za gospodarjenje z gozdovi.

Zaradi drobljenja gozdne posesti (Uveljavljanje Zakona o kmetijskih zemljiščih), se občutno večajo stroški proizvodnje, zlasti spravila lesa v gozdovih zasebne lastnine.

Sečnja zajema predvsem predele z ugodnejšimi spravnimi možnostmi, ostajajo zaprta območja, zlasti sestoji slabše kvalitete, na težko dostopnih predelih.

S formiranimi sredstvi za biološka vlaganja, ni mogoče pokrivati vseh potreb, zlasti ob naraščajočem sušenju jelk in raka na domačem kostanju, ki imata za posledice tudi slabšanje sestojnih struktur, kar ima lahko težke posledice za bodočo proizvodnjo tehničnega lesa iglavcev. Izredno pereče je nekontrolirano zaraščanje opušenih kmetijskih površin z nekvalitetnimi grmovnimi in drevesnimi vrstami.

Problematika z vidika kmetijske rabe prostora

Kmetijsko zemljišče je osnovno delovno sredstvo, ki ima to lastnost, da ga ni možno povečati, zato je vsa kmetijska dejavnost prostorsko omejena. Vsled tega je

treba kmetijski prostor smotrno in racionalno izkoristiti.

Srednjeročni plan razvoja občine za obdobje 1976–80 določa, da se kvalitetna kmetijska zemljišča praviloma ne zazidavajo ali kako drugače odtujujejo primerni rabi, ter se zato ustrezno opredelijo v prostorskem načrtu občine. Potrebe pa se morajo zaradi samopreskrbe, splošnega ljudskega odpora in strateškega pomena hrane v svetu pa zahtevajo, da se izboljšajo do sedaj slabša kmetijska zemljišča.

Načrtovanega porasta kmetijske proizvodnje v družbenem in zasebnem sektorju ne bo mogoče doseči brez ustreznih družbenoekonomskih sprememb v kmetijstvu. Spremembe pa se morajo odvijati predvsem in najprej na tistih območjih, ki so dolgoročno namenjena za kmetijstvo in v prostorskem planu tudi tako opredeljena.

Mehaniziranost kmetij in modernizacija hlevov je doseglja stopnja, ki zahteva večjo skrb za izboljšanje obdelovalne zemlje in ustrezne oblike združenega dela, sredstev in zemlje. To so dolgoročni ukrepi in procesi, ki se morajo odvijati v kmetijskem prostoru.

Pridobivanje in usposabljanje novih kmetijskih površin z osušenjem ob istočasni zložitvi zemljišč so zelo drage naložbe družbenih sredstev, ki so opravičljive samo v prostoru, ki je dolgoročno namenjen za kmetijstvo.

Vse našeto izhaja iz družbeno verificiranih dokumentov in vse, ki se kakorkoli pojavljajo v prostoru močno obvezuje, ter zahteva strpno in razumno gospodarjenje s prostorom.

Komisija za izdelavo kmetijskega dela prostorskega načrta občine je v letih 1976 in 1977 po predpisani metodologiji pripravila osnutek kmetijskega prostorskega načrta, opredelila je primarno kmetijsko rabo prostora. V fazi coniranja (uvrščanja kmetijskih površin v tri območja), se je odločila za delo preko krajevnih skupnosti, ki so gradivo za osnutek kmetijskega prostorskega načrta obravnavale na javnih razpravah in dale svoje pripombe, ki jih je komisija upoštevala. Tako je bil z vidika kmetijske rabe prostora osnutek kmetijskega prostorskega načrta dokončno izdelan.

V bodoče gre za drugo fazo, za usklajevanje interesov z ostalimi porabniki prostora. Ko se sporna območja razrešijo sledi predlog prostorskega plana. V fazi usklajevanja se začne tudi tesno sodelovanje z Zavodom za družbeni razvoj Ljubljane, pri čemer ne gre toliko za oblike, kot za enakopravno sodelovanje in soodločanje, oz. novo vrednotenje prostora.

Rešitve bodo usklajene le takrat, če bo kmetijska zemljiška skupnost sodelovala že od priprave prostorskega načrta, ne pa samo pri pregledu že končnega izdelka, kar se sedaj često dogaja pri posameznih zazidalnih načrtih.

Zadnji primer neusklajenega dela je načrtovana industrijska cona (Regulacijski načrt GUP) na eksistenčno važnih zemljiščih farme Gmajnice.

Po osnutku kmetijskega dela prostorskega načrta občine Ljubljana Vič-Rudnik imamo sporna območja, kjer se pojavljata najmanj dva porabnika prostora na 250–300 ha dobrih kmetijskih površin, ki naj bi se po Urbanističnem redu iz leta 1973 v bližnji prihodnosti odtujila kmetijski rabi.

Vsa sporna zemljišča so I., II. ali III. kategorije, se pravi zemljišča, ki ne samo po pedoloških lastnostih, ampak tudi po možnosti uporabe sodobne agrotehnike zagotavljajo višjo proizvodnjo. Za ta zemljišča je bil v javni razpravi ugotovljen velik interes sedanjih obdelovalcev, za-

sebnih ali družbenih, da se ohranijo kmetijski rabi.

Do soočanja interesov obdelovalcev zemljišč in načel o čuvanju kvalitetnih kmetijskih zemljišč na eni strani ter potreb po urbanizaciji na drugi strani doslej še ni prišlo v smislu resnično enakopravnega dogovarjanja. Premalo je prisotna težnja po preusmeritvi gradnje na manj kvaliteten kmetijski ali gozdni prostor in preveč je odločitev o namenu prostora na osnovi ekonomskih izračunov, kar čisto vodi do usodnih zmot in napačnih opredelitev.

V sedanjih urbanističnih dokumentih, ki dejansko nadomeščajo prostorski načrt občine, kmetijsko zemljišče ni vrednoteno kot osnovno delovno sredstvo za pridelovanje hrane, kar je njegova najpomembnejša funkcija.

Površine Ljubljanskega Barja so za kmetijske namene slabo izkoriščene, zato je nujno pristopiti k izdelavi programa, ki bo usklajen z vsemi interesi tega območja. V ta namen so pripravljene določene naloge, ki so osnova za izdelavo programskih rešitev Barja.

Skupščina območne vodne skupnosti Ljubljana-Sava je v letu 1978 sprejela sklep, da se pristopi k izdelavi programa projektne naloge, v katerih bo podan načrt potrebnih raziskovalnih del za izdelavo vodnogospodarskih osnov Ljubljanskega barja in jasna izhodišča za interdisciplinarni pristop k programu vodnogospodarske ureditve tega prostora.

Okvirni delovni načrt je v skladu z osnovnimi usmeritvenimi točkami, časovno in vsebinsko definiran po delovnih fazah.

Pri teh nalogah sodelujejo:

Biotehnična fakulteta,

Geološki zavod Ljubljana,

Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo,

IB Elektroprojekt Ljubljana,

Zavod za družbeni razvoj Ljubljane,

V TOZD za agronomijo in melioracije,

Vodnogospodarsko podjetje Hidrotehnik,

Vodnogospodarski inštitut Ljubljana.

Imenovane institucije delujejo v projektne svetu, ki pripravlja program raziskovalno razvojnega dela, kjer se racionalno izhaja iz dosedanjih spoznanj in se usmerja predvsem na tista področja, ki še dosedaj niso bila obdelana, ali pa so bila nedovoljno proučena. Na osnovi tega se želi ugotoviti, katere naloge je potrebno opraviti takoj na osnovi katerih bodo uporabniki tega prostora imeli na voljo osnovne informacije, ki so potrebne za odločitve o možni namembnosti posameznih površin, katera področja Barja so sposobna etapnega razvoja in ni njihova namembnost ali rešitev posameznih gospodarskih vprašanj v odvisnosti od rešitve temeljnih vodnogospodarskih problemov Barja. Nadalje, katere naloge je možno opredeliti in podrobneje formulirati šele po predhodni, vsaj grobi opredelitvi interesov izrabe prostora na Barju.

Ne nameravamo podrobneje analizirati dosedaj opravljeno osnovno delo, ki je pomembno pri planiranju smotrnega izkoriščanja tega prostora. Potrebno pa je poudariti, da bodo s projektne rešitvijo, pri čemer pa morajo sodelovati vsi zainteresirani, ki posegajo v ta prostor, doseženi zaželeni uspehi. Nikakor se ne more stihijno v prostor, pač pa je potrebno točno določiti, kje in do kod bo prostorsko možno urediti razvoj urbanizacije, kje in do kod je prostor rezerviran za infrastrukturo in kje se bo razvijalo kmetijstvo in gozdarstvo in to neodvisno od sektorja lastništva.

Mnenja smo, da bo le s skupnimi in enotnimi posegi v

prostor možno doseči zaželeno cilje ravno na tem področju, ki lahko klub strukturalnim težavam zemljišča, s smotrnostjo bistveno prispeva k razvoju tega predela.

Kmetijska zemljiška skupnost – problematika

Posredno ali neposredno je bilo omogočeno boljše gospodarjenje na 680 ha kmetijskih zemljišč. Poleg tega je končan projekt za melioracijo gmajniškega kompleksa 180 ha in naročena izdelava idejnega načrta za melioracijo horjulske doline, s površino 550 ha.

V bodoče bo treba doseči bolj organiziran pristop k izboljšavi večjih območij, kot je to začrtano v srednjeročnem programu dela KZS. Gre za dokončno ugotovitev možnosti in smotrnosti osušitve karloviške z robarsko dolino, horjulske doline in nekaterih delov barjanskih površin.

V preteklem obdobju smo končali osuševalna dela na močvirnih predelih v okolici Karlovice, kjer je z boljšo odvodnjo dosežena izboljšava na 50 ha travniških površin. Čiščenje glavnega odvodnika na rakitniški planoti je tudi delna sanacija približno 100 ha travnih površin. Stalna naloga je vzdrževanje stanja manjših odvodnih jarkov na barju. Z boljšo organizacijo dela se tu da boljše izkoristiti obstoječo mehanizacijo v uporabi Ljubljanskih mlekar. Nekatero poplavne površine na Dobrovi so tudi delno sanirane s čiščenjem, oziroma izkopom manjših odvodnih jarkov (40 ha). Lažja obdelava, gnojenje, spravilo sena, večja varnost pri uporabi mehanizacije je bila dosežena na 390 ha na hribovitih območjih občine, z izravnavo nekaterih površin ter s širitvami poljskih poti.

V letu 1977 smo pripravili poročilo o stanju barjanskih površin. Odbor za agrarno politiko je obravnaval poročilo in ga sprejel kot inventarizacijo trenutnega stanja. KZS je v obdobju 1974 – 78 povsod povdarjala pomen 12.000 ha barjanske zemlje, pa naj je šlo za izboljšavo zemljišč, prostorsko ali socialno problematiko. Kaj več kot vzdrževanje nekaterih jarkov in izdelava projekta za melioracijo 180 ha zemljišč za potrebe farme Gmajnice, se zavoljo finančnih in strokovnih problemov na barju v preteklem obdobju ni dalo narediti.

Po ugotovitvi dejanskega stanja v zemljiški knjigi je odseku za premoženjsko pravne zadeve podan predlog za izdajo odločbe za prenos zemljišč v zemljiški sklad, za celotnih 530 ha zemljišč SLP.

KZS je v sodelovanju s komisijo za izdelavo občinskega kmetijskega prostorskega načrta v letih 1975, 1976 in 1977 pripravila osnutek kmetijskega prostorskega plana, upošteva je zakonjeno metodologijo. Osnutek je strokovna osnova, na katero se lahko opiramo, ko zagovarjamo kmetijsko rabo prostora. Zaradi novega načina prostorskega planiranja (Uradni list SRS od februarja 1978), ki je sestavni del družbenega planiranja, se v občini ne sprejema več samostojno-kmetijski prostorski plan, temveč so občine dolžne, da enakopravno vključijo plan za potrebe kmetijstva v prostorski načrt občine. Za ljubljanske občine velja, da morajo skupaj prostorsko načrtovati, zato pri nadaljnjem prostorskem načrtovanju KZS ne more samostojno delovati, pač pa mora uveljavljati in zagovarjati kmetijsko rabo določenega prostora v vsklajevalnem postopku.

Delegatska občinska skupščina je osnutek odloka o nedeljivih kmetijah obravnavala na svojih sejah v maju 1977 in sprejela predlog odloka na novembrski seji istega leta. Krajevne skupnosti ali posamezniki so od obravnave

osnutka do sprejetja odloka predlagali nekatere dopolnitve, ki so bile povečini upoštevane.

Od 2825 kmečkih gospodarstev, katerih lastniki izpolnjujejo pogoje za status kmeta v smislu 4. člena zakona o kmetijskih zemljiščih, je predlaganih 1.239 kmetij (43 %), ki se pri dedovanju ne delijo.

Navedene in izvršene naloge so tiste, pri katerih je kmetijska zemljiška skupnost občine dosegla uspehe. Na področju obdelave zemljišč, zložitve zemljišč, usmerjanja prometa s kmetijskimi zemljišči pa je uspeh nezadovoljiv. Čeprav je združevanje dela, sredstev in zemlje v kmetijstvu daljši proces, bo potrebno s kmetijskimi delovnimi organizacijami posvetiti tem vprašanjem več dela in pozornosti.

ZAKLJUČKI IN PREDLOGI

1. V kmetijskem prostorskem planu, kot sestavnem delu občinskega prostorskega plana, bo na podlagi vsklajenega dogovora med vsemi nosilci planiranja v občini, opredeljen prostor, ki bo dolgoročno namenjen kmetijski rabi.

2. Sodobnejši pristop zahteva vrednotenje prostora ljubljanskega barja, pri čemer naj ne ostane samo pri ugotovitvah, da se stanje na barju slabša, temveč je potrebno ovrednotiti vplive in interese, ki se pojavljajo na barjanskem prostoru in razmejiti površine z ozirom na rabo. Ureditev barja ni samo naloga občine in kmetijske zemljiške skupnosti, temveč tudi naloga mesta in regije in republike. Širša problematika in odgovornost za ljubljansko barje mora biti prikazana v prostorskem načrtu občine.

3. Nosilca kmetijske proizvodnje ostaneta še nadalje družbeni in zadružni sektor. Zaradi naravnih danosti in bližnine ljubljanskega trga ostaja osnovna proizvodna usmeritev prireja mesa in mleka, ter pridelava vrtnin.

4. Takoj je treba sanirati težak gospodarski položaj družbenih mlečnih farm, zlasti s korekcijami na področju kreditne in investicijske politike, politike cen, ter nadaljnega povezovanja med delovnimi organizacijami s področja kmetijstva.

5. Kooperantski odnosi morajo postati trdnejši, temeljiti morajo na planirani rasti proizvodnje in porabe, obe strani pa morata ob morebitnem neizpolnjevanju obveznosti nositi ustrezne posledice.

6. Preko združevanja dela, sredstev in zemlje je potrebno doseči smotrno izrabo mehanizacije in tako doseči znižanje proizvodnih stroškov. Velik vpliv na razvoj združnega in družbenega kmetijstva ima dosledno uresničevanje dohodkovnih odnosov v smislu določil zakona o združenem delu.

7. Neizogibna širitev mesta odvzema kmetijstvu velike površine plodne zemlje. Zato je potrebno še več vlagati v agro in hidromelioracije in tako vsaj delno nadomestiti izgubo zemlje in izpad proizvodnje. Kjer se le da, je potrebno usmeriti gradnjo na manjvredna kmetijska in gozdna zemljišča.

8. Kmetijski zemljiški skupnosti je potrebno zagotoviti enakopraven vpliv pri razporeditvi prostora po namenu in dosledno upoštevati zakonska določila o varstvu kmetijskih zemljišč.

9. Sredstva, ki se zbirajo za razvoj kmetijstva pri samoupravni skupnosti za razvoj kmetijstva naj prispeva celotno združeno delo. Treba je težiti za združevanjem teh sredstev v regiji.

10. Z materialno podporo je potrebno ohraniti kmetije v hribovitih predelih, posebno še z vidika splošne ljudske obrambe.

11. Oblikovanje cen osnovnih živil naj se prenese v samoupravno odločanje kmetijskih proizvajalcev, živilske industrije, trgovine z živili in organiziranih potrošnikov.

12. Če naj bo sprovajanje nove kmetijske zakonodaje – predvsem zakona o kmetijskih zemljiščih in zakona o preživninskem varstvu kmetov učinkovito, je potrebno zagotoviti potrebna finančna sredstva.

13. Oživiti je potrebno delo aktivov kmečkih žena in aktivov mladih združnikov, več sredstev in časa posvetiti izobraževanju kmetov, rešiti štipendiranje mladih kmetov na šolah za kmetijske proizvajalce, pravočasno reševati kadrovske problematiko na posestvih in v zadrugah.

14. Povezovanje gozdarstva z lesno industrijo mora dobiti še trdnejše samoupravne temelje, tako v združevanju sredstev za gradnjo gozdnih komunikacij, kot tudi v sofinanciranju bioloških vlaganj na nivoju gozdno gospodarskega območja in republike.

15. Ob vse večjem onesnaževanju gozdov, bo potrebno določiti vzdrževalce za tiste komunikacije in ostale objekte, katere je gradilo gozdarstvo, vendar pa jih zaradi splošnih funkcij koristijo tudi ostali.

16. Površine, ki se zaraščajo je potrebno opredeliti ali za kmetijstvo ali za gozdarstvo in jih potem ustrezno sanirati.

17. Temeljne organizacije za gospodarjenje z zasebnimi gozdovi naj se organizirajo tako, da se bodo pokrivala z enim ali več kmetijskimi kooperacijskimi območji. Povezava s kmetijskimi zadrugami bo v bodoče tesnejša.

Družbeno ekonomski položaj kmetijstva in gozdarstva v občini Ljubljana Vič-Rudnik je na seji dne 15. 8. 1979 obravnaval Izvršni svet SO, sprejel zaključke in predloge, ter ga daje v obravnavo in potrditev delegatom občinske skupščine.

Izvršni svet